

UDENRIGSMINISTERIET

EUPOL, sagsnr.: 24/48036
Den 18. november 2024

Kommissionens forslag til RESTORE - regional nødhjælp til genopbygning og om ændring af forordning (EU) 2021/1058 og forordning (EU) 2021/1057

Grund- og nærhedsnotat

1. Kommissionens forslag til RESTORE - regional nødhjælp til genopbygning og om ændring af forordning (EU) 2021/1058 og forordning (EU) 2021/1057

2

1. Kommissionens forslag til RESTORE - regional nødhjælp til genopbygning og om ændring af forordning (EU) 2021/1058 og forordning (EU) 2021/1057

COM(2024) 496 final

Nyt notat

1. Resumé

Kommissionen har den 21. oktober 2024 fremsat forslag til den såkaldte RESTORE-forordning (Regional Emergency Support to Reconstruction), som har til formål at understøtte en række medlemsstater, der er blevet ramt af naturkatastrofer i 2024.

Med forslaget ændres forordning om oprettelse af Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) samt forordning om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU)mhp. at introducere yderligere fleksibilitet end den gældende til, at de berørte medlemsstater kan omprogrammere en andel af deres samhørighedsmidler for programperioden 2021-2027 til at understøtte genopbygningen efter ødelæggelserne samt afbøde andre følger heraf.

Forslaget forventes at have statsfinansielle konsekvenser via det dansk bidrag til EU-budgettet i 2025 og 2026 som følge af fremrykning af betalinger.

Regeringen støtter forslagens intention og finder det afgørende, at EU handler solidarisk med de berørte medlemsstater. Regeringen vurderer generelt, at et krav om national medfinansiering bidrager til at sikre nationalt ejerskab og finder, at præfinansiering ikke bør finde bredere anvendelse end nødvendigt for at afhjælpe de berørte medlemsstater. Regeringen er generelt skeptisk overfor en bredere definition af naturkatastrofer end den, som er anvendt under EU's solidaritetsfond.

2. Baggrund

En række naturkatastrofer, herunder store oversvømmelser i Central- og Østeuropa i september 2024, har medført væsentlige ødelæggelser i de ramte regioner.

Der er ifølge Kommissionen behov for at iværksætte omfattende og hurtigtvirkende foranstaltninger til genopbygning af ødelagte områder og infrastruktur med et mål om øget robusthed samt til støtte af den del af befolkningen, der er direkte berørt og har behov for fx mad og grundlæggende materiel assistance. Disse foranstaltninger skal lette byrder for lokale, regionale og nationale budgetter og imødegå risikoen for øget territorial ulighed.

Kommissionen fremsatte på den baggrund den 21. oktober 2024 – før oversvømmelserne i Spanien, men forslaget vil også være relevant for dem – den såkaldte RESTORE-forordning (Regional Emergency Support to Reconstruction), som ændrer forordningen om oprettelse af Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+), (EU)2021/1057, samt forordning om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og Samhørighedsfonden (SF), (EU)2021/1058. Forslaget er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 21. oktober 2024.

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 175, stk. 3, og behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure. Rådet træffer således afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Forslaget har ifølge Kommissionen til formål at afhjælpe de medlemsstater, der har været ramt af omfattende naturkatastrofer gennem en række tiltag.

Struktur- og investeringsfondene

Til at komplementere støtten fra EU's solidaritetsfond foreslås at supplere med landefordelte midler fra Regionalfonden (EFRU) og Socialfonden Plus (ESF+).

Der er ikke tale om at tilføje de nævnte programmer nye midler. Der gives dog mulighed for, at de berørte medlemslande kan omprogrammere allerede fordelte men endnu uforbrugte midler under de nævnte programmer. De omprogrammerede midler må højst udgøre 10 pct. af de respektive medlemsstaters samlede pulje under programmerne for programperioden 2021-2027.

Regionalfonden udvides med forslaget til også at indeholde et mål om støtte af genopretningsindsatsen som følge af naturkatastrofer som defineret i Rådets forordning om oprettelse af EU's Solidaritetsfond, men også mere fleksible, nationale definitioner jf. nedenfor.

Socialfonden Plus indeholder allerede et mål om at afhjælpe negative socioøkonomiske konsekvenser som følge af naturkatastrofer. Med forslaget udvides målet til også at omfatte akutte behov for mad og grundlæggende materiel assistance samt kortvarige indsatser til at sikre jobfastholdelse blandt direkte berørte borgere.

Øget fleksibilitet for støttebetingelser

For at sikre tilstrækkelige midler til genopbygningsindsatsen og samtidig aflaste lokale, regionale og nationale budgetter indebærer forslaget 100 pct. EU-medfinansiering ifm. tiltag, der adresserer de nye mål, ligesom der for at opfylde medlemsstaternes akutte likvide behov samtidig foreslås 30 pct. præfinansiering.

Betingelser for anmodning om midler

For at udmønte samhørighedsmidler under det nye mål skal Kommissionen have modtaget en anmodning om omprogrammering af midler senest fire måneder efter naturkatastrofen er indtruffet. For naturkatastrofer, der er indtruffet før forslaget træder i kraft, skal der sendes en anmodning om omprogrammering af midler indenfor 4 måneder fra det tidspunkt, forslaget træder i kraft.

Anvendelsesområde

Med forslaget introduceres en lavere, udefineret tærskel for omfanget af ødelæggelser end den, som gælder iht. EU's solidaritetsfond, der er et særskilt og dedikeret EU-instrument til støtte for genopretning efter naturkatastrofer. Solidaritetsfonden kan udmønte midler i tilfælde af større naturkatastrofer, der forvolder skader for mere end 3 mia. euro i 2002-priser (ca. 4,7 mia. euro i 2025-priser) eller mere end 0,6 pct. af BNI. Forslaget omfatter naturkatastrofer, som er indtruffet efter januar 2024 og har ingen udløbsdato.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet er medlovgiver på forslaget. Der foreligger endnu ikke en udtalelse om forslaget.

5. Nærhedsprincippet

Kommission vurderer, at medlemsstater med store følgeskader fra naturkatastroferne på hverken nationalt, regionalt eller lokalt plan i tilstrækkelig grad kan yde den nødvendige økonomiske støtte. Kommissionen vurderer derfor, at foranstaltninger på EU-plan er nødvendige. Regeringen vurderer, at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

Forslaget er en forordning, der er direkte gældende i Danmark.

7. Konsekvenser

Kommissionen angiver, at muligheden for øget EU-medfinansiering af strukturfondsprojekter under Regionalfonden (EFRU) og Socialfonden Plus (ESF+) kan medføre fremrykning af betalinger, idet Kommissionen ikke angiver skøn herfor.

Kommissionen oplyser dertil, at muligheden for øget præfinansiering skønnes at medføre en fremrykning af betalinger under Regionalfonden og Socialfonden Plus med henholdsvis 3 og 4 mia. euro i hhv. 2025 og 2026. Det skønnes at medføre statsfinansielle konsekvenser for Danmarks bidrag til EU's budget på ca. 0,5 mia. kr. i 2025 og ca. 0,7 mia. kr. i 2026, svarende til den danske finansieringsandel på ca. 2 pct.

Det fremgår, at forslaget ikke kræver justering af udgiftslofterne for EU's flerårige finansielle ramme (MFF). Kommissionen foreslår at håndtere fremrykningen af betalinger på i EU's budget for 2025. Kommissionen oplyser ikke, hvordan fremrykningen af betalinger på skønnet i 2026 håndteres i det kommende EU's budget for 2026.

8. Høring

Forslaget har ikke været i ekstern høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

På baggrund af indledende drøftelser i Rådet ventes alle medlemsstater at støtte forslaget intention om solidaritet, idet enkelte elementer, herunder spørgsmål om medfinansiering, præfinansiering og anvendelsesområde kan blive genstand for forhandlinger.

Henset ønsket om hurtig enighed i Rådet har det ungarske formandskab den 15. november 2024 fremsat et kompromisforslag.

Kompromisforslaget

- udvider muligheden for at supplere støtten fra EU's solidaritetsfond med landefordelte midler fra Regionalfonden (EFRU) og Socialfonden Plus (ESF+) til også at omfatte Samhørighedsfonden (SF), idet de omprogrammerede midler højst må udgøre 10 pct. af de respektive medlemsstaters samlede pulje under Regionalfonden og Socialfonden Plus.
- indebærer, modsat Kommissionens forslag om ren EU-finansiering, en EU-medfinansieringssats på maksimalt 95 pct. ifm. tiltag, der adresserer de nye mål.
- forlænger, sammenlignet med Kommissionens forslag, fristen for anmodning om omprogrammering af midler til senest seks måneder efter naturkatastrofen er indtruffet eller for naturkatastrofer, der er indtruffet før forslaget træder i kraft, senest 6 måneder fra det tidspunkt, forslaget træder i kraft.
- indeholder desuden en udløbsdato den 31. december 2027 for støtte omfattet af forslaget svarende til udløbet af den nuværende programperiode.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter forslaget intentionen om solidaritet med de berørte medlemsstater og en fælleseuropæisk indsats for at afhjælpe ødelæggelserne. Regeringen forstår ønsket om hurtige løsninger, men ser samtidig behov for tilstrækkelig behandling af forslaget elementer på teknisk niveau.

Regeringen vurderer generelt, at en vis grad af national medfinansiering bidrager til at sikre nationalt ejerskab og fremmer, at der en prioriteres tiltag af størst mulig kvalitet. Dertil finder regeringen, at præfinansiering bør begrænses i omfang og ikke finder bredere anvendelse end nødvendigt for at afhjælpe de berørte medlemsstater

Derudover bør behovet for og konsekvenserne af en bredere definition for naturkatastrofer end den, som gælder iht. EU's solidaritetsfond, ligesom regeringen vurderer behov for en klar udløbsdato, således at man med forslaget ikke foregriber forhandlingerne om samhørighedspolitikens indretning i næste programperiode efter 2027.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Der henvises desuden til Finansministeriets samlenotat om Kommissionens brev af 10. oktober 2024 til forslag af ændring for EU's budget for 2025 oversendt til Folketingets Europaudvalg den 31. oktober 2024 forud for forelæggelse den 8. november 2024.